

PAULÍNÝ HOVORKA ARCHITEKTI

TEXT: BROŇA
TARNÓCY
FOTO: MIRO
POCHYBA

MARTIN PAULÍNÝ A BRAŇO HOVORKA Niekedy vedome porušujú firemné dizajnové manuály, inokedy sa striktnie riadia podľa zadania. Kvalitná architektúra je pre nich oveľa viac ako luxusné auto.

Ako sa začal písať váš spoločný príbeh?

M. PAULÍNÝ: Stretli sme sa náhodou v roku 1998. Obaja sme spolupracovali so staršími architektmi, od ktorých sme sa potrebovali naučiť remeslo, a títo naši dvaja kolegovia si urobili spoločný priestor, kde pracovali. Boli to architekti Jaro Janek a Vlado Letovanec. Náhodou sme sa tam stretli a postupne sme začali pracovať aj na vlastných zákazkách, ktoré sme si sami vedeli získať. Spolupráca sa začala prirodzene, plynulo.

Na trhu pôsobíte už 27 rokov.

Aké zásadné zmeny toto obdobie prinieslo?

M. PAULÍNÝ: Keď sme začínali koncom náročných 90. rokov, čelili sme výzve, ako vôbec získať prácu, ktorá by nás naplňovala a zároveň mala architektonickú hodnotu. Tento problém rieši každý začínajúci ateliér, preto dnes mladí architekti často nastupujú do rozbehnutých štúdií, kde sa projekty

získavajú na základe predchádzajúcich realizácií. Vybudovať si takéto meno od nuly je nesmierne náročné. Dnes existuje množstvo kvalitných ateliérov aj zaujímavých zákaziek, no v 90. rokoch bola situácia diametrálne odlišná.

Žijete v Banskej Bystrici.

S akými výzvami sa stretáva architekt pôsobiaci mimo Bratislavu?

M. PAULÍNÝ: Máme zákazky nielen v rôznych regiónoch Slovenska. Našu prácu dokážu oceniť aj mimo domáceho trhu, a preto nás pravidelne oslovujú klienti zo zahraničia. Bratislava je však špecifická – ide o uzavretý trh, kde sme zatiaľ nezrealizovali žiadnu významnú zákazku. Pravdepodobne preto, že tamojší trh je dostatočne saturovaný miestnymi ateliérmi a len málokomu napadne osloviť štúdio z Banskej Bystrice.

Zaujímavé je, že v Česku ateliéry z menších miest ako Cheb, Liberec či České Budějovice po získaní

← Zľava: Braňo Hovorka a Martin Paulíný

↑ Centrála Gumex Slovakia, Nitra, 2015. Nominácia CE ZA AR 2016, nominácia na Cenu Dušana Jurkoviča 2016, nominácia na Cenu ARCH 2016

1

2

renomé prirodzene realizujú projekty aj v Prahe. Na Slovensku to tak nefunguje, možno aj pre odlišnú mentalitu. Ak si nás však klient vyberie vo vzdialenejšom regióne, radi prijímame výzvu a cestujeme kamkoľvek.

Projekt Centrála Phoenix Zeppelin v Banskej Bystrici bol nominovaný na prestížne ocenenie Mies van der Rohe Award. Boli ste prvý slovenský ateliér s takouto nomináciou. Ako ste ju vnímali?

M. PAULÍNÝ: Centrála koncernu Zeppelin v Banskej Bystrici je hybridná stavba, ktorá spája priemyselnú, administratívnu a skladovú funkciu. Odbornú verejnosť v tom čase zaujala najmä preto, že v segmente priemyselných stavieb sú architektonické riešenia často štandardizované, a ak niekto vytvorí nadštandard, vzbudí pozornosť. Projekt získal nominácie na všetky významné slovenské ocenenia a odniesol si CE ZA AR, Cenu Dušana Jurkoviča aj Cenu časopisu ARCH, ktorá dnes už, žiaľ, neexistuje. Považovali sme ju za veľmi hodnotnú. Potešilo nás to. Zároveň bolo zaujímavé vidieť, že aj priemyselná stavba – často prehliadaný segment – sa objavila v takejto prestížnej súťaži.

Je tento projekt vašou srdcovou záležitosťou alebo je ním iné dielo?

B. HOVORKA: Tento projekt je pre nás srdcovou záležitosťou, hoci ich máme viac. V správnom momente sa stretli okolnosti, ktoré by dnes – alebo pár rokov predtým – už nemuseli byť možné. Vedome sme porušili firemný dizajnový manuál, aby sme vytvorili funkčný, vkusný a efektívny pracovný priestor šitý na mieru danej lokalite. Kľúčovou súčasťou projektu bola aj spolupráca so Števom Moravčíkom, ktorý v tom čase pôsobil v našom tíme. Spoločne sme realizovali aj Košický Zeppelin, čo bola rovnako podnetná skúsenosť.

Čo priniesla Centrála Phoenix Zeppelin slovenskej architektúre?

M. PAULÍNÝ: Projekt spája servis stavebných strojov s administratívou a prekračuje štandardný model montovanej haly so zjednodušeným opláštením a reprezentatívnejšou administratívnou časťou. Kultúra kvalitných firemných priestorov u nás stále nie je bežná, na rozdiel od krajín ako Rakúsko či Švajčiarsko, kde je tento prístup štandardom. Zeppelin, hoci nie jediný, stále predstavuje výnimku. Ukazuje, že neexistujú „malé“ zadania – každé

sa dá profesionálne uchopiť tak, aby prinieslo hodnotu užívateľom aj samotnej firme. Architektúra nie je len o reprezentácii, ale aj o kvalite pracovného prostredia, ktoré priamo ovplyvňuje komfort a produktivitu zamestnancov.

Firemné priestory nie sú len vizitkou spoločnosti, ale aj miestom, kde ľudia trávajú väčšinu svojho dňa. Klienti, ktorí chápu architektúru ako neoddeliteľnú súčasť každodenného života, nielen ako otázku imidžu, sú pre nás najzaujímavejší.

Ako fungujete v ateliéri?

B. HOVORKA: Architektúra je tímová disciplína, najmä pri väčších projektoch, ale aj pri náročnejších rodinných domoch či rezidenčných objektoch. Navrhnuť a vyprojektovať celú stavbu jedným človekom je prakticky nemožné. Preto spolupracujeme s „junior architektmi“, ktorých si vyberáme na základe portfólia, životopisu a prístupu k práci. Už pri prvotnom kontakte je dôležité, aby sme mali podobný spôsob uvažovania o architektúre.

Samozrejme, nad projektmi máme supervíziu, keďže zodpovedáme za výsledok vo vzťahu ku klientovi. Zároveň však dbáme na to, aby žiadny dobrý nápad, nech už pochádza od kohokoľvek v tíme, neostal nepovšimnutý. Otvorene

1 Rodinný dom Zasadný, Banská Bystrica, 2023. Foto: Matej Hakár

2 Rodinný dom Banánka, Banka, 2024. Foto: Matej Hakár

3 Centrála Zeppelin SK, Banská Bystrica, 2011, Cena ARCH, CE ZA AR, Cenu Dušana Jurkoviča, nominácia na Piranesi Award v Slovensku 2011, nominácia na Mies van der Rohe Award 2013

3

vítame nové koncepty a nečakané riešenia, a to aj od mladších kolegov.

M. PAULÍNÝ: Dnes je navrhovanie a projektovanie podstatne komplexnejšie ako pred 27 rokmi, keď sme začínali. Obrovské množstvo dostupných informácií vytvára tlak na výslednú kvalitu práce. To, čo bolo kedysi prijateľné, dnes neobstojí – návrhy musia byť dôkladne premyslené, technicky správne a odborne podložené. Projekty musia obsahovať prvky, materiály a technológie, ktoré sú dostupné za reálne ceny, spĺňajú kvalitatívne i ekologické kritériá a zároveň reflektujú lokálne možnosti spolupráce s overenými dodávateľmi a firmami. Aj toto je aspekt, ktorý pri tvorbe zvažujeme.

Aj pri rodinných domoch, zdá sa, uplatňujete rovnaké princípy. V čom ide o nadštandardné riešenia?

B. HOVORKA: Snažíme sa, aby nadštandard nebol len o drahých materiáloch, ale najmä o premyslenom koncepte a kvalitnom dizajne.

M. PAULÍNÝ: Posledné dva domy – rodinný dom Zasadný a Dom Banánka – sú betónové nie preto, že by sme na tom trvali, ale preto, že si to klienti želali. Chceli bezúdržbový masívny dom, tomu sme prispô-

bili prístup. Projekty prirodzene nadväzujú na naše predchádzajúce realizácie.

Pri rezidenčných aj priemyselných stavbách zohráva dôležitú úlohu aj verejný priestor. Ako vnímate jeho význam a tvorbu?

M. PAULÍNÝ: Verejnému priestoru sa konečne začína pripisovať jeho skutočný význam. Verejné priestory sú kľúčovým prvkom pri navrhovaní urbanistických a architektonických štruktúr, pretože vytvárajú príležitosti na neformálnu interakciu a budovanie komunít.

Prečo sa zúčastňujete súťaží ako porotcovia a čo vám táto skúsenosť prináša?

M. PAULÍNÝ: Ako porotcovia v súťaži máme jedinečnú príležitosť nahliadnuť do procesu rozhodovania a svojimi skúsenosťami ovplyvniť výber návrhov. Pri verejných súťažiach sa to deje primárne selekciou najlepšieho riešenia, no čoraz viac sa presadzujú nové formáty, napríklad súťažný dialóg. Tento prístup umožňuje, aby porotcovia a odborníci zapojení do procesu aktívne prispeli svojou expertízou a pomohli architektom lepšie pochopiť lokálne potreby. Výsledkom sú návrhy, ktoré nie sú vytvorené izolovane, ale reflektujú

širší kontext a reálne požiadavky komunity.

Ktorý verejný priestor na Slovensku považujete za kvalitný?

M. PAULÍNÝ: Historické centrá miest, ak sú živé a funkčné, predstavujú kvalitný verejný priestor, pretože ponúkajú množstvo vrstiev zaujímavých pre široké spektrum spoločnosti. Čo sa týka konkrétnych realizácií, ich vymenovanie nemusí byť podstatné. Dôležité je, že si význam verejného priestoru čoraz viac uvedomujú nielen architekti, ale aj developeri a budúci užívatelia. Dnes sa pri navrhovaní hybridných firemných či administratívnych stavieb čoraz častejšie kladie dôraz na tvorbu námestí a spoločných priestorov – či už v interiéri, alebo v predpochiach budov – s cieľom podporiť sociálnu interakciu.

B. HOVORKA: Či už sa to niekomu páči, alebo nie, aj nákupné centrá plnia funkciu verejného priestoru – sú akousi ulicou, kde sa ľudia stretávajú popri nakupovaní. Ich prostredie je však prísne moderované jedným vstupom a výstupom, pričom cieľom je viesť návštevníka čo najdlhšou trasou. Ideálny verejný priestor by mal byť, naopak, bezbariérový, umožňovať voľný pohyb a ponúkať miesta na

1

oddych. Čím viac múrov a prekážok, tým horšie funguje.

S akými výzvami sa dnes architekt musí vyrovnávať? V čom je táto profesia v súčasnosti najnáročnejšia?

B. HOVORKA: Samozrejme, má to mnoho rovín. Niektorí architekti sa sústreďajú primárne na tvorbu, iní musia riešiť aj podnikateľské aspekty. Výziev je veľa – v oblasti navrhovania a projektovania je to predovšetkým udržanie vysokej profesionality výstupov, zatiaľ čo v podnikaní ide napríklad o správne naceňovanie práce a dôsledné trvanie na cenách, ktoré sú férové nielen pre architektov, ale aj pre klientov.

Veľkou výzvou je aj presadzovanie ideí a riešení pri komu-

nikácii s pamiatkovými úradmi. Navrhovanie v pamiatkovej zóne či ochrannom pásme, napríklad v Banskej Bystrici, býva mimoriadne komplikované. Hoci sa nám za rekonštrukciu meštianskeho domu na „gastrohouse“ podarilo získať cenu Phoenix, proces schvaľovania bol náročný, komunikácia s pamiatkovými úradmi je náročná.

M. PAULÍNÝ: Prístup pamiatkarov najviac dopadá na plecia našich klientov, ktorí sú do projektu finančne aj psychicky oveľa viac zainteresovaní. My si môžeme v konečnom dôsledku len povedať „škoda“, no pre ľudí, ktorí musia splácať úver alebo podnikateľsky udržať projekt, je to existenčná hrozba. Nerozumiem, ako môžu pamiatkové úrady tak komplikovať proces, že to nakoniec zmarí vznik

diela ako takého. Často vzniká situácia, keď sa prehnanou ochranou objektu znemožní jeho akákoľvek udržateľná budúcnosť.

Je u nás konštruktívna kritika dostatočne rozvinutá?

B. HOVORKA: Dnes nám chýba proces hodnotenia. Poznáme výsledky, ale nevidíme samotný priebeh rozhodovania. Pritom práve názory autorít a významných architektov sú pre nás nesmierne cenné. Nieкого si vážime viac, nieкого menej, no existujú osobnosti, od ktorých by sme radi počuli fundovanú spätnú väzbu.

Proces kritiky je neoddeliteľnou súčasťou našej práce, pretože práve vďaka nej dochádza k progresu.

Pri kritike netreba podliehať malichernosti ani predstave o vlastnej

2

1 Interpolis Office Center, Banská Bystrica, 2022. Foto: Matej Hakár

2 Gastrohaus Kút 12, Banská Bystrica, 2022. Fénix - kultúrna pamiatka roka 2023, Interiér roku 2022

3 Polyfunkčné objekty, Administrádomy, Považský Chlmec, Žilina - v projektovej príprave

4 Rekreačná chata, Skoska, Donovaly - v realizácii

neomylnosti - dôležité je zostať otvorený kritike a neustále hľadať lepšie riešenia.

Aké dôležité je poučiť sa pri súčasnej tvorbe z minulosti?

B. HOVORKA: Z pohľadu našej trajektórie je nevyhnutné učiť sa z predchádzajúcich chýb aj úspechov - inak sa neposunieme. Hoci je vždy lepšie poučiť sa z chýb druhých, tie vlastné si človek zapamätá intenzívnejšie. Keďže sme začínali už v 90. rokoch, vnímame, aký obrovský posun architektúra odvtedy zaznamenala. Súčasná situácia jej do istej miery praje a výsledky sú čoraz kvalitnejšie, hoci potenciál je stále oveľa vyšší. Stačí sa pozrieť na krajiny, ktoré dokázali efektívne využiť dekádu hospodárskeho rastu v rokoch 2010 - 2020,

3

4

napríklad Poľsko. My sme túto príležitosť nevyužili naplno, a predsa sa aj u nás podarilo dosiahnuť pozoruhodné výsledky. Kiežby sme sa konečne začali správať tak, aby z toho profitovala celá spoločnosť, nielen vybrané skupiny.

M. PAULÍNÝ: Slovenská architektúra má svoju kvalitu, no v porovnaní s Poľskom či Českou republikou je stále len malým zrnkom v piesku. A ak ju porovnáme so Švajčiarskom? To je celkom iná liga. Aj keď jednotlivé realizácie môžu byť v kvalite, materiálom vyhotovení či premyslenosti porovnateľné, ich počet je alarmujúco nízky. Pri prechádzke švajčiarskym mestom nič neprekáža - všetko pôsobí harmonicky a premyslene. U nás, naopak, je príliš veľa miest, kde

architektonická nekultúra doslova bije do očí.

Máme všetky predpoklady na to, aby na Slovensku vznikala architektúra najvyššej kvality v medzinárodnom meradle. Disponujeme technologickým zázemím, výrobnou kapacitou, softvérovými a hardvérovými nástrojmi, ako aj talentovanými ľuďmi schopnými navrhovať špičkové diela. Dokonca aj financie na kvalitnú architektúru sú dnes reálne dostupné. Napriek tomu sa často uspokojíme s priemernosťou alebo dokonca podpriemernosťou namiesto toho, aby sme využili náš potenciál a posunuli architektúru k maximálnej kvalite, ktorú by si zaslúžila.

Ľudia dnes čoraz častejšie túžia po luxusnom aute než po kvalitnom dome alebo kvalitnej architektúre.

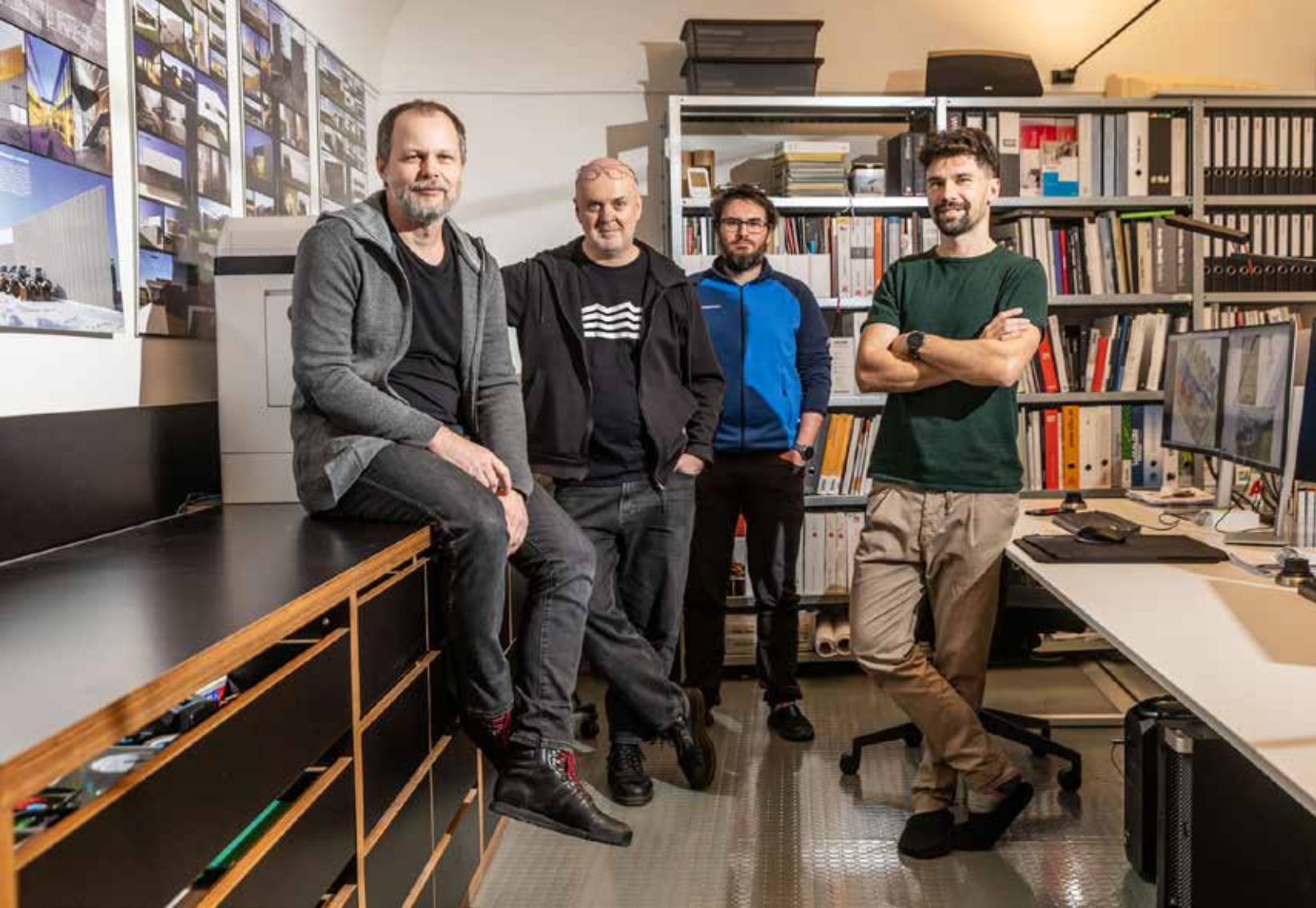
PROJEKTY

ZREALIZOVANÉ

- 2007** ● Dom Niva, Dobrá Niva
- Pobočka Zeppelin SK, Košice Šaca
- 2011** ● Centrála Zeppelin SK, Banská Bystrica, Cena ARCH, CE ZA AR, Cena Dušana Jurkoviča, nominácia na Piranesi Award v Slovinsku 2011, nominácia na Mies van der Rohe Award 2013
- Dom Zlomu, Kynceľová, nominácia na Cenu ARCH, CE ZA AR
- 2013** ● Dom K2, Kynceľová, nominácia na Cenu ARCH 2014, nominácia na Cenu Dušana Jurkoviča 2015
- 2015** ● Centrála Gumex Slovakia, Nitra, nominácia CE ZA AR 2016, nominácia na Cenu Dušana Jurkoviča 2016, nominácia na Cenu ARCH 2016
- 2018** ● Rodinný dom Trigon, Badín, okres Banská Bystrica
- 2022** ● Rodinný dom 90.60.30., Banská Bystrica
- Pobočka Zeppelin SK Bratislava, Bernolákovo
- Interpolis Office Center, Banská Bystrica
- Gastrohaus Kút 12, Banská Bystrica, Fénix – kultúrna pamiatka roka 2023, Interiér roku 2022
- 2023** ● Rodinný dom Zasadný, Banská Bystrica
- 2024** ● Rodinný dom Banánka, Banka, okres Piešťany
- 2025** ● Rodinný dom Za oponou, Banská Bystrica

PRIPRAVOVANÉ

- Adminidomy, Považský Chlmec, Žilina
- Rodinný dom K+10, Kováčová
- Dom Von, Banská Bystrica
- Chata Skoska, Donovaly
- Hířichata, Donovaly

PAULÍNÝ HOVORKA ARCHITEKTI

Ateliér založili architekti Martin Paulíny a Branislav Hovorka v Banskej Bystrici v roku 1998. Postupne sa stali súčasťou ateliéru ďalší architekti: Zuzana Hrušková Reháková, Natália Galko Michalová, Marek Peťovský, Jakub Havlík, Veronika Ivanovičová Kochaniková, Radovan Krajňak a Karol Ličko, ako aj mnoho externe spolupracujúcich projektových špecialistov a špecialistiek. Štúdio PHA sa venuje novostavbám a rekonštrukciám objektov na bývanie a podnikanie vrátane tvorby súvisiaceho urbanizmu a interiérov.

VÝSTIŽNÝ SOUNDTRACK ATELIÉRU

Napríklad Depeche Mode, Steven Wilson, Gojira, Leprous, Red Hot Chili Peppers, NiN, The Mars Volta, Drab Majesty, The Herbaliser, Justice, Jazzanova, Royksopp, Fontaines D.C. a milión ďalších.

VIZUÁLNE ZAUJÍMAVÝ FILM

Perfekt Days (2023), Brutalista (2024), Blade Runner 2049 (2017), Duna (2021)

OBLÚBENÝ SLOVENSKÝ UMELEC A UMELECKÉ DIELO

Výtvarníci Patrik Kriššák, Stanislav Ondruš, Patrícia Koyšová

MLADÍ ARCHITEKTI S POTENCIÁLOM

Určite sú na Slovensku mladí architekti a architektky s potenciálom. To sú pre nás takí, čo sa nekľžu len po vizuálnom povrchu, ale rozmýšľajú komplexne, koncepčne a možno aj inak, ako je bežné. Dúfajme, že títo mladí s potenciálom nakoniec všetci zo Slovenska nezdrhnú :).

PRIESTOR, DO KTORÉHO SA RADI VRACIATE

Obnovená SNG v Bratislave, Kasárne Kulturpark v Košiciach, Pamätník SNP v Banskej Bystrici

BUDOVA, MIESTO, KTORÉ VÁS IRITUJE

V Banskej Bystrici je vizuálne asi najpríšernejšie sídlisko - Belveder.

MESTO, KTORÉ NAJLEPŠIE ZVLÁDA URBANIZMUS

Barcelona, lebo kladie inovatívny dôraz na verejný priestor, alebo Litomyšľ, pretože tu vidieť snahu, ako robiť veci lepšie.

NÁVRH FIKTÍVNEJ BUDOVY PRE FIKTÍVNU POSTAVU

Blade Runner - vyzerala by ako z filmu Blade Runner 2049 :).